

KSV

KLUB SPOLEČENSKÝCH VĚD, z. s.
SEKCE REGIONÁLNÍCH DĚJIN

Politických vězňů 9, 111 21 Praha 1

Bulletin č. 10

Redakční rada: Václav Tomeš, Helena Sovová, Eva Bartůňková
Redakční spolupráce Vít Bělič

Cesty, kterými dostáváte informace o Klubu společenských věd:
WWW stránka

Facebook

Informační listy

KSV INFORMAČNÍ LIST
KLUBU SPOLEČENSKÝCH VĚD

ZÁŘÍ 2025
číslo 59 (105)

PAMÁTNÁ MÍSTA O PUTUJÍCÍM POMNÍKU

Praha 5 pečuje o pomník bojovníkům z květnového povstání před osmdesáti lety. Ve dnech 6. až 8. května 1945 se snažily jednotky tankové divize SS dostat od jihu podél Vltavy do centra Prahy, ale obranu povstalců se jim v urputných bojích nepodařilo prolomit. Boje zde pokračovaly i přes uzavřenou dohodu o kapitulaci, ještě k večeru 9. května. V oblasti Zbraslavi, Lahovic, Velké a Malé Chuchle, a zejména Barrandova, Hlubočep a Zlíchova padlo na barikádách 168 obránců města. Jejich obětí připomínaly roztroušené pomníčky u míst, kde položili životy.

Běžely roky, Praha rostla, stavěla se sídliště, počet aut se zvětšil mnohonásobně a doprava zhoustla. Proto byl vyprojektován most pod Barrandovem a k němu silnice, která kvůli složitému terénu nemohla vést jinudy než přes místa bojů, a další dopravní cesty. Pomníčky byly odstraněny, ale namísto nich byl z iniciativy Československého svazu protifašistických bojovníků postaven pomník na ostrohu přímo nad novou silnicí, kousek pod Barrandovskými terasami. Pietní místo obklopené šeríky bylo slavnostně odhaleno v roce 1988 v den výročí povstání, ve stejném roce, kdy byl otevřen nový most. Velkoplošná mozaika Martina Sladkého zobrazovala bojovníky na barikádě, kovová deska nesla jména a roky narození padlých bojovníků. Verš Miroslava Floriána „Padli za Prahu a řeka šeptá jejich jména jako přísahu“ připomínal historii a ladil s výhledem na Vltavu s Vyšehradem.

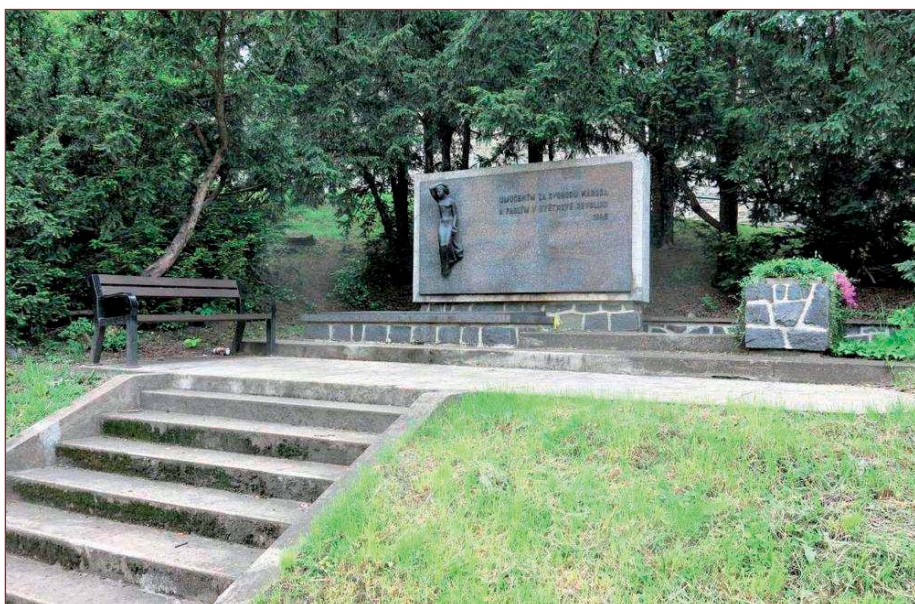
Jenže listopadový převrat v roce 1989 způsobil, že novému pomníku byl vyměřen jen kratičký čas. S novou dobou se překotně hrnuly nové jevy: restituce – Terasy Barrandov restituovala rodina prezidenta Václava Havla; bezdomovectví – terasy po uzavření restaurace novým vlastníkem chátraly a usídlili se tam bezdomovci; krádeže kovů z veřejných prostranství – z pomníku zmizela kovová deska. Z ostrohu nad silnicí se stalo odlehlé zapomenuté místo, zarostlé náletem křovin. I teď po dokončené přestavbě teras zůstává hlubočepské okolí mostu noclehárnou bezdomovců a útočištěm sprejerů. Městská část se snažila v jakémsi souboji s vandaly pomník udržovat v přijatelném stavu a ukradenou pamětní desku nechala nahradit deskou plastovou. Ta byla opakovaně poškozována a posprejována, až nakonec zmizela a barrandovský pomník byl vyškrtnut z evidence válečných hrobů.

Řešení se ale našlo. Přímo „v civilizaci“, v ulici pod kostelíkem Filipa a Jakuba na Zlíchově, na očích všem, kdo tu bydlí, procházejí nebo projíždějí, byl dva roky po válce postaven pomník umučeným za svobodu národa a padlým v květnové revoluci 1945. Před svislou deskou pomníku byly v roce 2017 položeny čtyři nové kovové tabule se jmény obětí, jmény, která původně nesla deska barrandovského památníku. Díky smíchovské radnici, která dokázala i v nových podmínkách uchovat jejich památku!

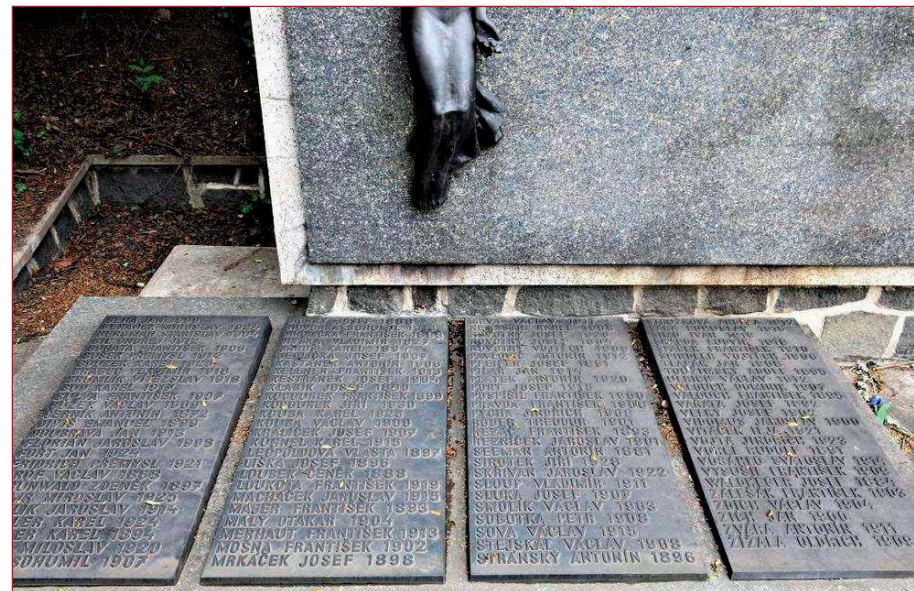
Helena Sovová

Současný stav barrandovského pomníku

Památník na Zlíchově

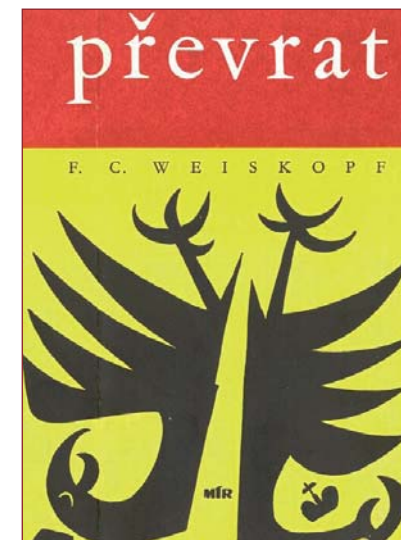

Umístění desek se jmény bojovníků

OSOBNOSTI

FRANZ CARL WEISKOPF

(3. 4. 1900 až 14. 9. 1955). Patřil do kruhu pražských německých spisovatelů. Pocházel z národnostně smíšené rodiny česko-německé. Vystudoval germanistiku na pražské německé univerzitě. Stal se jedním z prvních členů nově založené Komunistické strany Československa r. 1921. Ještě jako student se r. 1920 zúčastnil generální stávky, účastnil se diskusí Volného sdružení socialistických akademiků, byl činný v Komsomolu. Pracoval jako novinář a překladatel a působil jako prostředník mezi oběma národnostmi. Zajímal se o německou a ruskou literaturu. Psal německy. V letech 1928 až 1933 pobýval v Berlíně, po nástupu fašismu se vrátil do Prahy a pracoval jako šéfredaktor exilového antifašistického a marxisticky orientovaného časopisu *Arbeiter*. Redigoval *Svět v obrazech*,

kteřý spoluzakládal, a protinacistický *Volks-Illustrierte*. Okupaci prožil v emigraci, nejprve v Paříži, pak v USA. Po válce pracoval v československých diplomatických službách až do r. 1953, kdy přesídlil do východního Berlína.

Z jeho díla jsou nejvíce ceněny knihy *Převrat* a *Zločinný omyl*.

Převrat (*Das Slawenlied*, 1932). Historie počátku 20. století u nás. Konec rakouské monarchie, vznik československé republiky a vývoj komunistické myšlenky ve dvacátých letech. Je to podáno pohledem mladého Němce z maloburžoazní rodiny.

Zločinný omyl (*Himmelfahrtskommando*, 1949). Válečný román z pohledu obyčejných vojáků, kteří chtějí pouze přežít a vrátit se k normálnímu životu. Postupně zjišťují, že lavírováním se propadají zlu.

redakce

VZPOMÍNKA NA DVĚ OSOBNOSTI VÝBORU NÁRODNÍ KULTURY

V roce 2026 si nám blízký Výbor národní kultury (VNK) připomene dvě osobnosti, které stály v jeho základech. VNK je dobrovolné nestranické sdružení občanů vedných snahou o zachování kontinuity české národní kultury, o ochranu jejích opravdových hodnot a o zmírňování záporného vlivu tržních podmínek na rozvoj kulturního života v České republice.

Zakládající shromáždění se konalo 3. 12. 1993 v pražském Mánesu. Kromě pražského centra byly zakládány místní odbočky sdružení, z nichž brněnský VNK dodnes vyvíjí bohatou činnost. Nejvýznamnějším počinem pražského VNK je kulturně-politický časopis *Lípa*.

Mezi zakladateli byli také spisovatel Jiří Stano a pěvkyně Jarmila Vrchotová Pátová.

Jiří Stano se narodil 29. 1. 1926 v Přívoze a zemřel 4. 3. 2017 v Praze. Jeho předkové přišli ze západní Haliče a jeho mládí bylo spojeno se šachtou František. Pracovalo v ní mnoho členů jeho rodiny a patřila k ní i osada, ve které se Stano narodil. I on sám tam pracoval při totálním nasazení za okupace, kdy musel přerušit studium na gymnáziu. Po maturitě r. 1946 studoval psychologii, sociologii a filozofii. Pracoval jako reportér (proto i hodně cestoval), redaktor a spisovatel. Zážitky z cest i ze šachty se promítly do jeho tvorby. Vydal řadu cestopisů, např. Po stopách dávných věků, Evropou proti větru. Řadu námětů našel v hornickém prostředí. Napsal divadelní hru *Natalie*, scénář k filmu *Milujeme* a knihu povídek

PhDr. Jiří Stano
(převzato z Wikipedie, Kachnicka2)

Haviřská čest. Psal kritické fejetony, které shrnul do knižní podoby, např. *Jací jsme* (1976). V podobném duchu pokračoval i po r. 1989. Příkladem je *Knížka bez názvu*, která obsahuje epigramy a satirickou prózu z let 1990 až 2011. V r. 1996 vydal Daniel Stroj jeho sbírku epigramů *Nejsme jako oni* ve svém mnichovském nakladatelství Obrys/Kontur, v edici *Poezie mimo domov*.

Jarmila Vrchotová-Pátová byla Pražanka. Narodila 29. 4. 1926 a zemřela 28. 11. 2012. Její otec František Páta byl slavista, překladatel a spisovatel. Byl zastáncem slovanské vzájemnosti a pěstoval styky s Lužickými Srby. Za okupace byl popraven. Jarmila Pátová vystudovala zpěv na konzervatoři a hudební pedagogiku na Univerzitě Karlově. Tam později vyučovala. Kromě toho působila na Jeremiášově hudební škole v Českých Budějovicích a na AMU. Napsala celou řadu pedagogických statí a knih. *Její Didaktika zpěvu pro sólisty, sborové pěvce a budoucí pěvecké pedagogy* byla opakovaně vydávána i po r. 1989. Byla roky předsedkyní federální komise pro obhajoby kandidátských disertačních prací v oboru teorie hudební výchovy. Zabývala se dále činností lektorskou a recenzentskou, odbornými přednáškami na krajské a celostátní úrovni, referáty na mezinárodních pěvecko-pedagogických konferencích atd. Sama zpívala doma i v zahraničí. Nahrávala na gramofonové desky a CD. Velmi oceňovány jsou např. její interpretace z děl Foerstrovy, Martinů, Janáčkových, Dvořákových a lužickosrbské vokální tvorby. Působila ve Výboru národní kultury od jeho založení, dlouhá léta jako předsedkyně. Organizovala pro něj koncerty vážné hudby a věnovala se i literatuře. Byla členkou Unie českých spisovatelů. Vydala několik knih veršů a próz: *Svému otci*, *Láska nejvěrnější*, *Z jedné lidské paměti: Deník z let 1938–1945*, *Nálady, dojmy a upomínky z mého života*.

J. Vrchotová-Pátová (volné
dílo, převzato z www.cojeco.cz)

redakce podle materiálů VNK

PODOTKNUTÍ PŘI KOREKTUŘE

K článku o osobnostech VNK: Profesorku Jarmilu Vrchotovou-Pátovou jsem osobně dost dobře znal. Když jsem začal pracovat na AMU (Akademie múzických umění), potkal jsem ji na Hudební fakultě. Po jedné větě jsme si rozuměli a oba jsme věděli, že patříme do skupiny stejně smýšlejících lidí. Potkávali jsme se pravidelně, kabinet výpočetní techniky AMU byl vedle jejího pracoviště. Potkat ji byla radost. Byla plná života. I když měla dost těžký osud, neztrácela humor. Vždy bylo příjemné a povzbudivé promluvit s ní aspoň několik slov. Začal jsem pak chodit na její různé přednášky, třeba v Národním muzeu o jejím tátovi Františku Pátovi, kterého Němci popravili 2. července 1942 na Kobyliské střelnici. O této popravě jim Němci neřekli hned, takže mu ještě

nějakou dobu nosila do věznice čisté prádlo (snad si to pamatuji dobře, myslím si, že ta přednáška byla v roce 1995 k 110. výročí narození jejího tatínka) a nějaké jídlo. Němci si to od ní pobaveně přebírali a smáli se jí do očí. Byli nechutně perverzní. Potkával jsem ji i na dalších akcích, například na Kubánském velvyslanectví (tehdy ještě bylo ve Střešovicích). Zнала se i s naší malou dcerou Bětuškou a měly spolu hezký vztah. Povídal si o hudbě a také o Hudební fakultě, o jejímž studiu tehdy Bětka uvažovala. Profesorka Jarmila Vrchotová-Pátová byla mimořádná a nezapomenutelná osobnost.

Vít Bělič
(převzato z korespondence)

PAMĚTNÍ DESKY

PAMÁTKA NA OLDŘICHA HLAVÁČE

Oldřich Hlaváč byl spisovatel. Četli jste od něco? Věřte, že četli.

Narodil se 9. 1. 1895 ve Stříbrných Horách u Horažďovic. Ne právě bohatá rodina se třemi dětmi se stěhovala nejprve do Klatov a nakonec do Prahy. Nadaný syn mohl ve městě studovat, ale nebylo to snadné, při studiích musel vydělávat. Příležitostné práce, roznášel mléko, dával kondice.

Už během studia medicíny byl zaměstnán ve Fyziologickém ústavu. První odbornou práci *Fyziologické pozorování při dělení a regeneraci Stylaria lacustris* zveřejnil ještě jako student. To jste asi nečetli. Otevřela se před ním vědecká dráha. Po promoci získal stipendium Rockefellerovy nadace a jeho pobyt v USA vyústil v nabídku, aby v Rockefellerovu ústavu zůstal trvale. Byla to jedna z těch křížovek, které rozhodují o budoucnosti člověka, aniž by to mohl tušit. Návrat do Československa předurčil jeho osud za okupace.

Doma se Hlaváč věnoval zubnímu lékařství.

Kromě lékařské praxe se zajímal o umění, účastnil se spolkového života v pražské Umělecké besedě. Byl iniciátorem a jedním z hlavních organizátorů souborné výstavy děl Josefa Václava Myslbeka uspořádané v Klementinu r. 1929. Nasbíral řadu vtipných historek ze své lékařské praxe a přednášel je na setkáních v Umělecké besedě. Také je publikoval v Poláckově časopise Dobrý den.

Vydal dvě knihy, které asi četl každý: *Medicína v županu* a *Medicínské historie*. Byly to črty, anekdoty z medicínského prostředí. Podepsal je přezdívkou, kterou dostal od jugoslávských přátel pro svou prudkou povahu a také proto, že cizinci nedovedli dobře vyslovit jeho křestní jméno. Říkali mu tak, jak se jmenoval historický král Vizigótů: Alarich.

Mnichov a okupaci MUDr. Hlaváč nesledoval z bezpečné dálky jako úspěšný americký vědec. Žil v Praze a zapojil se do odboje jako člen ilegální skupiny Obrana národa. Ve své ordinaci zřídil tzv. přepážku, kde s pplk. Balabánem shromažďovali informace pro ilegální vysílání do zahraničí. Byl zatčen 8. 4. 1940. Další Hlaváčova cesta začala

v Pečkárně a vedla přes Pankrác, Drážďany a koncentrační tábor Goleniów do Berlína. Z toho období se zachoval soubor dopisů včetně motáků, který byl vydán r. 1947 pod názvem *Listy z vězení*. Byl popraven 18. 12. 1942 v berlínské věznici Plötzensee.

redakce

Pamětní deska na Smíchově

Dům v ulici U Nikolajky 15 na Smíchově, kde Alarich žil a pracoval

ZÁPISKY NĚMECKÉHO PAMĚTNÍKA Z ŽATCE

Poválečné zacházení s Němci kritizují aktivisté a spisovatelé. Po české straně je požadována sebereflexe a smíření podmíněné uznáním české viny (mimořádně kolektivní). Musíme o tom vědět co nejvíc, abychom ani nepopírali (individuální) zločiny, ani nepřebírali dezinformace. A už vůbec nesmíme soudit minulost podle současných měřítek a bez kontextu.

Příkladem jsou Postoloprty. Co se skutečně stalo, lze najít v materiálech, které v poválečné době shromáždila vyšetřovací komise bezpečnostního výboru Ústavodárného národního shromáždění v r. 1947. Obsahují výpovědi svědků, dobové zápisky, zprávu ze zkoumání masových hrobů, výstřižky z novin apod. Dokumenty uchovává a zpřístupňuje Archiv bezpečnostních složek pod signaturou **A 2/1 i.j. 1765 | Karton 57**.

Není to materiál na zkrácený článek do *Bulletinu*. Ale zaujaly mě mezi nimi zápisky dr. Weise, Němce, tajemníka města Žatec. Jeho *Pamětní kniha* se týká událostí v Postoloprtech v červnu 1946 a zřejmě jde o fragment. Začíná stránkou 126, vstupem čs. armády. Je škoda, že nevíme, jak dr. Weis posuzoval období těsně předcházející, případně jak tehdy sám jednal.

Do Žatce vstoupili 3. 6. 1945 „vojáci tzv. Svobodovy armády, údajní partyzáni z východní bývalé části České republiky“ (sic!). Muži od 13 do 65 let byli shromážděni na náměstí a odvedeni v pěší koloně do Postoloprta na dvůr kasáren. Autor si stěžuje na bezohledné zacházení, týrání, hlad, hrozby zastřelením – viz dále bod 1.

4. 6. byli zastřeleni 3 muži, snad ze zvěle, ale pisatel sám neví určitě. Zmiňuje zmatek v příkazech „vztyk“ a „dolů“, dezorientovaní lidé prý zřejmě pokládali výstřely za varovné. Velel policejní komisař Marek, který prý sám zastřelil ranou do týlu jednoho z internovaných. Dr. Weis se také zmiňuje o zastřelení pěti chlapců mezi 13 až 14 lety snad při pokusu o útěk. To potvrzují i jiní svědci, ale předpokládaná motivace chlapců se různí. Pokus o útěk? Snaha sehnat jídlo? Pokus o odpor? Někteří, nikoliv dr. Weis, se zmiňují o členství v Hitlerjugend – viz bod 2.

Během dne byli lidé roztříděni. Někteří byli po politickém zkoumání posláni domů. Podle dr. Weise lékaři, lékárníci, příslušníci životně důležitých povolání. Neuvádí jinde častěji zmiňovaný klíč: fašisté, antifašisté, konkrétní provinilci. Někteří byli *vyřazeni k dalšímu jednání*. Autor usuzuje, že byli ubiti, a to podle zvuků, které bylo slyšet na dvůr – viz bod 3.

5. 6. začaly transporty prověřovaných osob, prý bezcílně organizované. Do vězení v Lounech, někteří k českým sedlákům, hodně do trestných táborů, do Záluží. V dalším období byli muži ubytováni v táborech, které byly k tomu účelu zřízeny, v jednom byly také ženy. Pro Němce, kteří byli označeni bílými páskami, platila různá omezení a pracovní povinnost. Zproštěni byli vážně nemocní, ale od 18. 6. museli do práce i staří nad 65 let a ženy s malými dětmi. Dr. Weis uvádí příklad nechutné šikany žen ze strany Marka a velitele lágru. Přičítá Čechům k tíži strach a beznaděj Němců, vysoký počet sebevražd (47 plus 19 vražd). K tomu astronomické ztráty mezi německými vojáky ve vojenské nemocnici, která tam byla zanechána, a vysoká dětská úmrtnost v táborech.

Nucené opuštěné příbytky byly rabovány – viz bod 4. Dr. Weis si je jist, že to Češi dělali s vědomím a pod ochranou vlády, jen to nesmělo být otevřeně přiznáno. Vláda prý buď

neměla odvalu, nebo sílu zasáhnout proti rabujícím bandám. Další útisk: v polovině srpna byla zneplatněna marka. Ani soud nepovažuje za nezávislý. Užívalo se prý bití, zvěle. Na denním pořádku bylo střílení bez rozsudku. Další den ležela mrtvá těla za hřbitovní zdí, nebo byla nejčastěji pohřbena v masovém hrobě jako neznámí.

Nevíme, co dr. Weis viděl a zažil, o čem jen slyšel, co si domýšlel. **Ale materiály vyšetřovací komise mohou mnohé doplnit či upřesnit z dalších výpovědí:**

1 Podle generála Klapálka byla do severozápadních Čech vyslána jedna ze 3 divizí čs. armády. Představená jednotka musela zajistit ubytování i bezpečnost štábu divize. K tomu patřilo prohledat budovy určené štábu i okolí, vše vyčistit od živlů nepřátelských i podezřelých. V prostoru Žatec, Postoloprty trvala převaha německého obyvatelstva známého pronacistickými postoji. Soustředit riziko do jednoho prostoru a teprve následně internované prověřovat a třídit, bylo věcí vojenské taktiky. Strážní opravdu měli pokyn likvidovat pokusy o útěk či odpor i střelbou. Samozřejmě, že to musel být traumatizující zážitek, ale mír ze strany Němců nezavládl podpisem kapitulace. Jak potom postupovat citlivě a jemně?

2 Samo členství v Hitlerjugend nebylo trestáno, ale bylo posuzováno individuálně podle funkce a činů.

3 K témuž dni si zapsal učitel Zelenka, první předseda OSK (okresní správní komise) v Postoloprtech: V Žatci chystala německá podzemní organizace politický převrat, OBZ (obránné zpravodajství) je objevila a shromáždila v postoloprtských kasárnách. Odtud se už asi nikdo nevrátí.

4 Nedostatek jídla, slánníků atd. byl i na jiných místech a netýkal se jen internovaných Němců. Končila válka, byl nedostatek, zásobování pohraničí vážlo. Se zlepšováním situace se lepšily i podmínky v táborech. Rabování je také potvrzený fakt. Kriminální živly, neděláme si iluze ani o všech členech Rudých gard. Ale v materiálech komise se uvádí také propuštění obrovského množství válečných zajatců a vězňů, často cizinců, o které se obce v takovém množství nedokázaly vždy postarat. Ti rabovali s cílem přežít.

V zápiscích dr. Weise, stejně jako v sudetské rétorice, nenajdeme sebereflexi. Je to celkem lidské. Jako Němec vnímá utrpení Němců.

To, co se mu dělo, pokládá za slepý hněv Čechů. Příčinu vidí ve zprávách o hrůzách, jaké Čechům provádělo SS. Ale nedokáže odpustit, že se za to mstili na Němcích. To je často užívaná přesmyčka. Zlo páchali *naacisté*, Češi se mstili *Němcům*. Dr. Weis cítí s obyčejnými (německými) lidmi všeho druhu: členy i nečleny partaje, půlžidy, sociálními demokraty, komunisty (sic!), na kterých se Češi mstili. Odpouští i těm některým, kteří byli příslušníky SS, SA a dalšími malými partajními prominenty. Byli prý svedeni nezodpovědnou propagandou, jistě zamýšleli jen dobré – pro to špatné bylo jejich postavení příliš nízké. Jediné, co jim lze vytknout, je hloupost, která jim nedovolila vidět prázdnotu nacismu. Tento nedostatek skutečné sebereflexe je charakteristický pro sudetoněmecký postoj a brání skutečnému smíření. Ano, normálně je nepřijatelné zločince popravovat bez soudu, šikanovat pro příslušnost k etniku atd. Nám se to dnes mluví! Nemáme za sebou to, co Češi na konci války a Protektorátu. Nebyla to normální doba a d'ábla těch let vyvolali Němci.

Eva Bartůňková

CO SE STALO SE SBÍRKAMI MUZEÍ ZRUŠENÝCH PO ROCE 1989?

Dostáváme dotazy na osudy sbírek Muzea Klementa Gottwalda, Muzea V. I. Lenina a Muzea Julia Fučíka. Hned v úvodu sdělujeme, že veřejnost může být klidná, pokud jde o jejich zachování.

V roce 1990 bylo založeno Muzeum dělnického hnutí, o. p. s., které všechny tyto sbírky převzalo a dále je doplňovalo. Na základě darovací smlouvy z 21. 5. 2014 byla celá sbírka bezúplatně převedena do **Národního muzea**.

Muzeum převzaté materiály rozdělilo podle jejich typu do několika odborných složek a oddělení. Fondy jsou natolik rozmanité, že musí být spravovány podle tří různých zákonů:

1. Podle muzejního zákona: Muzejní fond sbírkových předmětů, který je zpracováván v **Oddělení novodobých českých dějin Historického muzea**. Patří tam zejména trojrozměrné a umělecké předměty včetně fotografického a audiovizuálního materiálu.
2. Podle archivního zákona: Archivní fond písemných materiálů, který zahrnuje písemnosti, drobné tisky a materiály archivní povahy z osobních fondů významných osobností. Je zpracováván v **Archivu Národního muzea**, v rámci **Historického muzea**.
3. Podle knihovního zákona: Knižní fond z původní knihovny Muzea dělnického hnutí je zpracováván v **Knihovně Národního muzea**.

Takto složená sbírka dokumentuje relevantní část společenských hnutí včetně mezinárodních souvislostí a historickou dokumentaci k dějinám a některým oblastem činnosti politických stran, především KSČ a sociální demokracie. Průřezově sleduje rozvoj československé společnosti, především ve 2. pol. 20. století, ale najdeme zde též prezentace historických revolučních událostí: husitství, roku 1848, vzniku a rozvoje dělnického hnutí, dějin čs. sociálně demokratického hnutí a dějin KSČ, protifašistického odboje, Slovenského národního povstání, let 1945 a 1948, budování lidové demokracie a počátků socialismu. Podstatnou součástí jsou předměty a písemné dokumenty vztahující se k prezidentům Klementu Gottwaldovi a Antonínu Zápotockému, Juliu Fučíkovi, Gustě Fučíkové i dalším významným osobnostem.

K zajímavostem patří např. originál *Reportáže*, první vydání *Komunistického manifestu*, jeden z raritních výtisků revolučního spisu Karla Marxe a Bedřicha Engelse ze sbírky Muzea Klementa Gottwalda, nebo čepice prezidenta Antonína Zápotockého, s níž se vrátil z koncentračního tábora.

Sbírka je zatím ve stádiu zpracování, ale je po domluvě přístupna badatelům. Veřejnost se s ní může seznámit na výstavách, i když v novém kontextu. Příkladem byla výstava *Zneužitá muzea* (4. 11. 2022 až 31. 8. 2023).

Zdroje: WWW stránky Národního muzea

<https://www.nm.cz/historicke-muzeum/oddeleni-novodobych-ceskych-dejin/sbirka-muzea-delnickeho-hnuti>

<https://www.nm.cz/historicke-muzeum/archiv-narodniho-muzea/sbirka-muzea-delnickeho-hnuti-v-archivu-narodniho-muzea>

Mailová korespondence – osobní dotaz.

redakce

VZPOMÍNKY PAMĚTNÍKŮ

Sekce dějin se pokouší mapovat klady i zápory minulého režimu, jak je zpětně vnímají pamětníci. Připravili jsme podklad pro řetězový dokument: 8 tezí (námětů), které jsme vybrali z materiálu *Kritický pohled na přínosy a problémy „reálných socialismů“ předešlým Evropě, v Československu 20. století* (Eva Bartůňková, Václav Exner, zveřejněno např. *Alternativy*, mimořádné číslo, rok 2025 <https://www.kscm.cz/alternativy/>).

Pamětník by si měl vybrat některý námět (jeden, dva, ..., až všechny), ke kterému má chuť něco konkrétního dodat ze svých vzpomínek. Může vybrané tvrzení podpořit i vyvrátit, podle osobních zkušeností.

Odpovědi budou ve výsledném dokumentu zapsány anonymně, ale každý z respondentů by měl o sobě dodat stručnou charakteristiku, jen aby bylo zřejmé, z jakého úhlu na tu dobu nahlíží – Pražan, venkovan, dělník, intelektuál, umělec atd.

Námět 1. Politický systém

Námět 2. Geopolitické faktory

Námět 3. Kádrová politika

Kádrová politika * Problém zásahů oprávněných a neoprávněných. * Dobře míněná ochrana zaměstnanců zneužitelná těmi, kdo neměli zájem dobře pracovat. * Problém pracovní disciplíny. * Nepodařilo se vytvořit podmínky pro rozvoj socialistické cesty ve srovnání s kapitalismem. * Fungování BSP (a dnešní team building) * Nevyvážený vztah mezi iniciativou a prostorem pro aktivitu zdola.

Námět 4. Zaměření rozvoje společnosti

Námět 5. Přístup k vzdělávání, kultuře, lékařské péči, sportovnímu vyžití a rekreaci

Námět 6. Vývoj hospodářství

Námět 7. Sociální systém

Námět 8. Volný, sami určete, co se nevešlo do škatulek, ale mělo by to být řečeno
Orientační podbody obsahuje každý námět. Pro lepší představu jsme je zde ponechali u námětu č. 3, z něhož přetiskujeme ukázkou. Ještě poznámka – vyjádření pamětníků není redigováno.

UKÁZKA Z DOTAZNÍKU:

Námět 3. Kádrová politika

Resp. 1. *Nastoupila jsem do práce v rozjeté normalizaci, už se o nic nebojovalo, všichni jsme chápali, co musíme říkat, a to stačilo. Prostě, dbalo se na vnější vzhled. Výstřídala jsem víc míst vesměs v kultuře, kde propaganda nebyla tak ostrá. Naopak, byla tam místa, na kterých se mohli zachránit lidé postižení prověrkami, dokonce i na místech nižších vedoucích. Ti byli ze všech nejopatrnější. A pak šlo o hlouposti – nadřizené zajímalo, aby holka neměla na řetízku křížek a kluk dlouhé vlasy. Nezajímalo je, co si mysleli, pokud si to nechávali pro sebe.*

BSP jsme v jednom zaměstnání zakládali. Byli jsme mladá parta, zcela přirozeně jsme se kamarádili, trávili spolu volný čas, uměli jsme si pomoci s pracovními úkoly. Ale o to nešlo, podstatné bylo formálně založit BSP. Pustili jsme se do toho s horlivostí

Švejka tak, aby se nám založit BSP nakonec nepodařilo.

Kádrová politika. Zažila jsem v jedné instituci výměnu schopné a oblíbené ředitelky z jediného důvodu: Nastoupila na místo, které před svým odchodem do důchodu zastávala členka KSČ. Nějak se to chápalo jako úbytek pozic. Bylo to hloupé tím víc, že nově dosazená ředitelka – komunistka byla také schopná a férová dáma, která si nezasloužila problémy s opozicí.

Resp. 2. Do vědeckého prostředí jsem přišla jen pár let pro roce 1968. Dozvuky byly ještě čerstvé: chyběla část vědeckých pracovníků, kteří emigrovali na Západ, a někteří vědci a aspiranti (dnešní doktorandi) byli, pro mě nejdřív záhadně, potlačováni. U některých bylo žádoucí, aby po obhajobě absolvovali na Západě stáž, a byli ve vědecké kariéře omezeni jen svými schopnostmi, těm druhým v ní bránily vážné překážky. Jak jsem se později dozvíдалa, někdo vstoupil v osmašedesátém do Klubu angažovaných nestraníků, někdo měl otce kulaka, něčí otec se politicky nevhodně angažoval... Znamenalo to, že neměli mít se západními vědci kontakty a nesměli tam cestovat – za tím mohly být bezpečnostní důvody. Ale proč někdo nedostal povolení k obhajobě napsané disertační práce, když o něj požádal? Bez obhajoby nemohl postoupit do kategorie vědců, a nemohl také dostat odpovídající plat. Musel čekat, až ta nevyzpytatelná a nedostupná moc nad ním sdělí, že teď už může. Výsledek byl ten, že jedni byli pomlouváni, že nic neumějí a postupují jen díky politické protekci, a druzí byli přesvědčeni, že jim ten hrozný režim ničí život. Doted' nenacházím důvod, proč se to dělo, a jsem přesvědčená, že to byla velká chyba.

Resp. 3. Nedával jsem si do souvislosti problémy s dodatečným a podmíněným přijetím na střední školu, přestože jsem měl výborný prospěch. Zde ve čtvrtém ročníku se jsem setkal se synem popraveného skutečného špiona. Tehdy jsem začal vnímat třídní realitu a ostrakizaci „podivného“ jedince. Možnost mého studia VŠ byla podmíněna školou mimo Prahu, proto tedy přihláška a přijetí VŠB v Ostravě. Ta měla tzv. nultý ročník, v podstatě roční nádenickou práci v hutích nebo dolech s 4 hodinami výuky týdně. V polovině ročníku jsem onemocněl zánětem jater a po doporučení lékaře požádal o vystoupení ze školy. Z vedení VŠB dostal jsem nabídku převedení kádrových materiálů na ČVUT Praha. Zbytek ročníku jsem potom dokončil jako pomocný technik ve Státním výzkumném ústavu materiálu v Praze. To rozhodlo i o mém dalším zaměření. Přirozeně tento vývoj formoval mé chování v zaměstnání, bázlivost i vděk k těm, kteří mě nechali pracovat. Blokování dalšího studia v zaměstnání po ukončení studia na ČVUT a zamítnutí cesty do Moskvy vedlo k mému přechodu do aktivní obrany, začal jsem korespondovat s KSČ v podniku, až jsem po cca 11 letech dosáhl umožnění tzv. vědecké výchovy (aspirantury), která, v té době už z hlediska financí, neměla pro mě smysl. Ze zkušeností – pokud jsem s problémem přišel za komunistou, ten měl snahu, třeba i po svém, problém řešit, pokud jsem narazil jen na „ukomunistu“ vyslechl jsem jen spiklenecké to víte, to oni „to oni“, což logicky pocit společenské bídy spíše jen prohlubovalo.

Podrobnější informace o akci najdete na webu klubu <https://www.klubspolved.cz/sekcce-dejin/>. Dotazy nebo hotové příspěvky lze posílat na adresu uvedenou na webu.

redakce

PROBLÉM DIGITALIZACE

O výhodách, které by mohlo mít skenování knih a jiných materiálů a jejich zpřístupňování na webu, není potřeba mluvit. Ale často si neuvědomujeme všechny problémy. Také v sekci dějin KSV jsme velmi vážně plánovali digitalizaci knih z naší malé knihovny. Věděli jsme, že nebude možné skeny široce zveřejnit na webu, ale doufali jsme, že najdeme volná díla, nehledě k tomu, že by mělo smysl i nějaké omezené zveřejnění, např. interně pro členy KSV. Porovnáním s katalogem Národní knihovny jsme zjistili, že některé tituly pravděpodobně máme jen my. V některých případech bychom vlastně dělali záchrannou digitalizaci publikací, které jsou křehké, některé se přímo rozpadají a není úplně dobré je dávat z ruky.

Proč tedy nedigitalizujeme? To následně vysvětlíme. Poctivě přiznáváme, že nikdo z nás není právník (natož specialista na autorské právo), takže naše poznatky nemusíte brát ve své činnosti v úvahu. Ale třeba vám něco z toho přijde vhod.

Technické problémy. Pokud máte ambici vytvořit rozsáhlejší digitální knihovnu s kvalitními skeny, zálohu pro budoucnost, je bezpodmínečně nutné profesionální vybavení, které je nákladné. Rozhodně nestačí běžný kancelářský skener. Máme-li méně ambiciózní cíle, pak stačí i fotoaparát v mobilu. Pro nás by to stačilo.

Legislativní problémy. Legislativa je větší obtíž. Dopracovali jsme se k několika pravidlům:

- Kopírovat a zveřejňovat lze pouze publikace, u kterých uplynulo **75 let od smrti posledního držitele autorských práv**. Kromě autora to bývá např. nakladatel, ilustrátor, překladatel aj.
- Veřejné knihovny využívají statut „**Osiřelé dílo**“ a „**Dílo nedostupné na trhu**.“ Obě kategorie jsou kolektivně ošetřeny dohodou s Díla a knihovny mají povinnost odvádět roční poplatek. Netýká se to naší spolkové, soukromé knihovny.
- Bez problémů není ani pořízení **kopie pro vlastní potřebu**, chceme-li ho spojit např. s omezeným lokálním zpřístupněním třeba členům klubu na počítači v klubovně. To už je otázka pro právníka, tedy dost náročná a zatím o tom neuvažujeme.

Vyplývá nám z toho, že by stálo za to využít možností veřejné knihovny. Existují levicové organizace, pro které by snad nebylo nemožné se registrovat jako veřejná knihovna. Nyní platný knihovní zákon (z r. 2001) totiž poněkud rozšířil okruh takových knihoven oproti dřívějšímu chápání. Vysvětlí to následující definice pocházející z autoritní databáze knihovnické terminologie TDKIV:

1. (hist.) Knihovna zřizovaná a financovaná z veřejných prostředků (nejčastěji obce, města, regionu) a přístupná veřejnosti – 2. (po r. 2001, z hled. knih. zák.) Knihovna poskytující veřejnosti rovný přístup k informačním fondům a službám.

Veřejné knihovny však mají kromě výhod i povinnosti a tak by bylo potřeba tento námět obezřetně posoudit.

redakce

ÚVAHA O PROCESU „DR. HORÁKOVÁ MILADA A SPOL.“

Ke skvrnám naší moderní historie patří politické procesy 50. let. Ve veřejném prostoru nyní žijí dva vzájemně opačné směry dezinterpretací:

1. Popírání.

2. Ztotožňování tohoto období se socialismem jako takovým.

Politické procesy jsou dítětem studené války. To není omluva, jen snaha o jejich pochození, a to především proto, aby k nim v budoucnosti už nedošlo.

Poprava Milady Horákové je zvlášť tragická. Horáková za německé okupace byla jednou z žen, které bojovaly za naši svobodu a demokracii. Jako Františka Plamínková ze stejné strany, jako komunistka Jožka Jabůrková a několik dalších osobností.

Plamínková byla popravena německými okupanty na popravišti v Kobylisích a socialismu se nedožila. Jožku Jabůrkovou umučili Němci v koncentračním táboře. Dostalo se jí zasloužené posmrtné slávy v období budování socialismu a nezaslouženého opovržení v období návratu k demokracii. Miladu Horákovou po osvobození popravili Češi. Morální poprava Jabůrkové, fyzická poprava Horákové, oboje by si zasloužilo nový dramatický žánr: absurdní tragédie.

O Miladě Horákové se vynořily konspirativní teorie. Těžko je posuzovat. Nejsme vševědoucí, proto musíme zůstat u prokazatelných faktů.

Bohatým zdrojem informací je badatelná archivní Bezpečnostních složek. Jen je třeba číst dobové materiály obezřetně, to je obecné pravidlo, které platí pro všechny doby a režimy.

Nejzajímavější je spis *Direktorium odboje – zpráva o výsledku šetření – Milada Horáková a spol.* Je uložen pod signaturou: 323-16-12.

V procesu s Miladou Horákovou byli souzeni představitelé politických stran, které nebyly součástí Národní fronty. Přesněji, v Národní frontě byly zastoupeny v transformované podobě a sociální demokracie se spojila s KSČ. Jako vždy v takových situacích část členů nesouhlasila. Ti, kteří neemigrovali, se snažili pokračovat, vesměs s vedením v emigraci.

Pomník Milady Horákové v Praze, v parku na náměstí Hrdinů

Podstatný byl nesouhlas s Únorem r. 1948 a směřováním země. Je třeba zdůraznit, že směřování země bylo v souladu s výsledky voleb a se souhlasem většiny obyvatel. Vznikla tak skupina domácích představitelů těchto stran. Jejich odbojová činnost se zpočátku omezovala pouze na vzájemné schůzky, diskusi o politické situaci v republice a na letákové akce. Snažili se o kontakt s exilem. Za svůj nejdůležitější úkol považovali udržet politické přesvědčení svých stoupenců a podporu postižených. V ČSNS se zformovala „politická šestka“, která fungovala jako neformální prozatímní vedení strany. Vznikla také hospodářská rada ČSNS, která byla složena z ekonomických odborníků a měla sledovat hospodářský vývoj země.

V září 1948 jednali představitelé stran na faře ve Víně o možnosti vzájemné spolupráce. Za sociální demokraty se schůzky účastnili Vojta Beneš a Zdeněk Peška, za ČSL Vojtěch Janděčka. Milada Horáková spolu Josefem Nestálem tam byli též jako členové národněsocialistické „politické šestky“.

Začal se formovat program opozičního hnutí. Pod vlivem příprav konference amerických velvyslanců v Evropě formulovali *Memorandum o československé demokratické opozici, o situaci v Československu a o opozici proti režimu*.

Milada Horáková byla zatčena 27. 9. 1949 a následovalo další zatýkání. V procesu bylo obviněno 8 bývalých funkcionářů ČSNS, 2 členové ČSL a 2 představitelé sociální demokracie. S nimi Závěš Kalandra, původně komunista obviňovaný z trockismu, a proces se rozšiřoval.

Soudní líčení se konalo 31. 5. až 8. 6. 1950 v Praze. V čele Státního soudu byl JUDr. Karel Trudák. Prokuraturu zastupovali JUDr. Josef Urválek, JUDr. Jarmila Brožová, plk. JUDr. Juraj Vieska a JUDr. Jiří Kepák. Obvinění znělo na trestný čin velezrady a vyzvědačství. Padly čtyři rozsudky smrti pro M. Horákovou, Z. Kalandru, J. Buchala a O. Pecla. Popravky byly i přes protesty významných světových osobností vykonány 27. 6. 1950 v Praze na Pankráci. A. Kleinerová, J. Nestál, J. Hejda a F. Přeučil byli odsouzeni k trestu odnětí svobody na doživotí. Zbytek trestů se pohyboval v rozmezí od patnácti do 28 let těžkého žaláře. Tresty odnětí svobody byly doprovázeny finančními tresty, konfiskací majetku a ztrátou občanských práv.

Ve spise se užívá výraz „zločinecká ilegality“. V demokratickém státě však musí existovat právo na opozici a nesouhlas s režimem, pokud se tak děje demokratickými cestami. Nikoliv násilím, pučem, teroristickými akcemi.

Obvinění směřovalo ke špionáži ve prospěch cizí mocnosti. Zde máme ještě jiný úhel pohledu. V poměrech studené války byla justičně zavražděna jiná žena – Ethel Rosenbergová. Je problém jedno odsoudit a druhé omluvit, tak či tak. Protokoly obsahují výpovědi souzených, které obvinění ze špionáže či práce pro cizí mocnost potvrzují. Charakteristický je tento úryvek z výpovědi Františka Přeučila: „V žádném případě nebyli bychom přispívali k obraně našeho státu před nástupem imperialistických mocností západního bloku a ochranu ČSR bychom zabetonovali ... Nepopírám, že bychom se byli nesnažili jakýmkoliv způsobem usnadnit vítězství západního bloku, jak podvrtnou činností uvnitř státu, tak činností těch, kteří byli v armádě.“ Sama Horáková měla podle Obžaloby „výslovně doznat“, že hlavním cílem ilegální skupiny bylo vybudovat záškodnickou pátou kolonu při napadení ČR. (Viz signatura 323-5-4).

Zprávy z procesů byly publikovány. Když takové výroky četli lidé v době studené války, lze pochopit, proč se připojovali k dehonestaci souzených. Dodnes to stojí v pozadí pocitů, že „s tou Horákovou tam něco bylo“. Problém je v hodnověrnosti protokolů. Dnes víme, jaké metody byly užívány vůči vyslýchaným. Špatný dojem podporuje i rétorika, která fakta balí do frází, a šroubované vlastní výpovědi obviněných. To je potom těžké rozeznat doznání pravdivé od namemorovaného.

Když se připravoval pomník památce Milady Horákové na nám. Hrdinů v Praze, přispěl významnou částkou i Miloslav Ransdorf. A nebyl sám – v médiích se zvedl odpor proti tomu, že na pomník přispěli i komunisté (údajně 75 000 Kč). Politictí vězní ústy pí Kavalírové i MČ ústy starosty to označili za skandální.*

Lidé, kteří se stali mučedníky, často dostávají nový život. Ten už však nežijí oni, je za ně žit. Stávají se zbraní, účinným argumentem. Bojují jejich fotografie na plakátech, jejich pomníky, fantazie beletristů. Ale nikdo se jich už nemůže zeptat, jak by komentovali náš dnešek.

* <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/na-pomnik-milady-horakove-prispeli-i-komuniste-politicti-vezni-se-bouri-190227>

Eva Bartůňková

JAK MŮŽE SKONČIT REFORMÁTOR: COLA DI RIENZO

Ve světových dějinách povstala řada reformátorů. Jen někteří z nich dostali příležitost své ideály uskutečnit. Z některých se stávali mučedníci. Skončili na šibenici nebo na hranici, případně shnili ve vězení. Zaujala mě postava reformátora, jehož plány se pokazily tím, že je uskutečnil. Nakonec se proti němu obrátili i ti, pro které chtěl připravit lepší život.

Nikola, syn krčmáře Lorenza, který se psal Nicola di Lorenzo (Rienzo, Rienzi), vyrostl v chudé římské čtvrti Regola a ve venkovské obci Anagno. Měl přístup k základům školského vzdělávání a dokázal sám pokračovat. Obdivovatel antických nástěnných nápisů a jiných chátrajících památek se vlastní pílí zařadil mezi vzdělané Římány. A skutečně se cítil být ŘÍMANEM, jak to jméno chápal antický svět. Dobře se oženil a dostal se až na úřednické místo písaře. To bylo skromné pojmenování pro funkci, která přesahovala i do politiky. Středověký Řím byl městem zapomenuté slávy a současného úpadku. Byl jen nominálně centrem Svaté říše římské a po přesídlení papeže do francouzského Avignonu bylo veta i po moci církevní. Chudý a feudály utiskovaný lid neměl zastání.

Cola di Rienzo se pokusil o změnu nikoliv cestou vpřed, nýbrž návratem do časů dávno minulých. Pozoruhodný byl způsob, jakým svůj převrat provedl. Připravoval si půdu promyšlenou a skvěle provedenou mediální kampaní. Vždy přes noc se na zdech Města objevovaly vymalované symbolické fresky a nápisy, hesla. Naváděly lid

k poznání a pojmenování problému a také ukazovaly osobu bělostného anděla, rytíře svatého Ducha, který brzy přinese svobodu. Svým oblečením, slovy a gesty pak Cola při veřejných vystoupeních ztělesňoval ohlášeného osvoboditele. Využil i mezinárodní situace. O římský trůn se tehdy svářili Ludvík Bavor a český král Karel. Cola byl ve styku s opoziční inteligencí, především s respektovaným básníkem Petrarcou. Zajistil si i podporu papeže, který měl své soukromé zájmy a spory s římskými velmoži.

Když v květnu 1347 Cola di Rienzo udeřil proti šlechtické zvěli, šel s ním lid a v čele zástupu ho provázeli i papežský vikář jako druhý vůdce. Oba se pak prohlásili za tribuny římského lidu. Dalším kolektivním spoluvládce byla skupina popolánů (osoby měšťanského původu), se kterou se Cola neustále radil a zřejmě je uměl dokonale manipulovat.

Rienzo vyhlásil, že lidé jsou si rovni.

V krátké době své vlády (cca 7 měsíců)

vedl římskou republiku ve prospěch místních řemeslníků a kupců, k rozkvětu obchodu a řemesel. Vyčistil okolí Říma od lapků.

A neuspěl. Po dosažení cíle se spojení rozpadlo. Opozice také nesložila zbraně a její akce provokovaly krutá opatření. Rienzo jako tribun lidu převzal zvyky urozených. Podpořil to nepodloženou historkou o svém původu – měl být utajeným levobočkem předešlého císaře. *Bělostný rytíř z milosti sv. Ducha Mikuláš Přísný a Šlechtitný, osvoboditel Města, horlil italský, milovník okrsku světského, Vznesený Tribun.* Takto pompézně se zastávce rovnosti lidí podepisoval. Zcela zbytečné a hloupé parádky tak přebíjely to podstatné, práci ve prospěch lidu.

Už v prosinci 1347 šlechta povstala a Rienzo uprchl do Prahy. Karel IV s ním sice jednal s úctou k jeho vzdělání a schopnostem, ale jako císař vnímal hrozbu pro existující světový řád. Rienzo byl držen v Bílé věži Pražského hradu, pak v arcibiskupském paláci v Roudnici a v létě 1352 ho arcibiskup vydal papeži. Za Colovo osvobození vášnivě bojoval Petrarca. Až papežova smrt a nová politika nástupce, kterému se bývalý tribun znovu hodil, přinesly obrát. R. 1353 Rienzo zaútočil proti římské šlechtě a vrátil se k druhému období své moci jako senátor, s podporou církevních intrik, s ochránci, kterým musel být vděčný. Nejhorší bylo, že si teď chtěl vynahradiť potupu a strádání. Očekával pozitivky a pohodlný život. Dosáhl toho, že popudil všechny římské

*Ideální portrét Coly di Rienzo.
Podle pomníku v Římě nakreslila H.S.*

vrstvy a nakonec byl zabit rozvášněným davem při pokusu v přestrojení uprchnout. Jeho ubodaný a zhanobený trup bez hlavy visel za nohy u kostela svatého Marcella. Nakonec byl spálen a popel rozmetán do Tibery.

Do historie se zapsal jako jeden z prvních reformátorů, kteří postupně připravili půdu k likvidaci feudálního řádu. Ale příběh ideálu, který zvítězil a rozplynul se, je poučný.

Zdroje:

MACEK, Josef. *Cola di Rienzo*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1965. 199 s. Portréty; Sv. 13.

SALLIS, Ted. *Cola di Rienzi & the Politics of Proto-Fascism*. In: Counter-Currents Publishing. Dostupné: <https://www.counter-currents.com/2010/08/cola-di-rienzi/>

[Komentář k: MUSTO, Ronald F. *Apocalypse in Rome: Cola di Rienzo and the Politics of the New Age*. Berkeley: University of California Press, 2003]

Eva Bartůňková

STRUČNÝ VSTUP DO DŮCHODU

Lidé v každé stupni svého vývoje řešili vztah k nejstarším, nemocným i pozůstalým. Mladá Československá republika po odeznění poválečné krize zákony z roku 1924 a 1929 dala vzniknout dvěma pojišťovnám k zajištění seniorů, invalidů i pozůstalých. Pojištěnci mohli být jen klienti s trvalejším pracovním poměrem, což pro mnohé v následující světové hospodářské krizi byl problém. Po Únoru 1948 došlo ke sloučení do jedné pojišťovny se sídlem na Smíchově. Sídlo na Žitkově dostali odboráři. Z pojišťovny se tvořil úřad sociálního zabezpečení. Každým dalším zákonem o sociálním zabezpečení (1956, 1964, 1975 a 1988) vlády Národní fronty reagovaly na vývoj společnosti a zlepšovaly důchody dle možností hospodářství.

Nespravedlivé důchody

Po Listopadu 1989 nastala ataka důchodového systému. Třídní závist nové moci zrušila zápočet dob fyzicky náročných zaměstnání v 1. a 2. pracovní kategorii od 1.1.1993. Tím začala nerovnost ve výpočtech důchodů mezi důchodci (i těmi s podobným průběhem pracovního života). To se ještě více prohloubilo i s dalším zákonem o důchodovém pojištění z roku 1995, který za třicet let prošel mnohými novelizacemi, kdy změny zápočtů dob (bezmocnosti a péče, studia, nezaměstnanosti) zvláště zhoršující výpočet důchodu některé platí od platnosti novely, jiné i zpětně.

Třicet let zvětšování rozdílu mezi nejvyšším a nejnižším příjmem se odrazilo i na rozdílech ve výši důchodů. 70 tisíc seniorů má důchod vyšší (nejvyšší činí 250 tisíc korun), že nemají důvod se uskrovnovat. Naopak přes 200 tisíc seniorů má vážné problémy přežít. U ostatních cca 2 miliónů seniorů záleží na životních podmínkách a nákladech, jak vyjdou s důchodem. Tzv. spotřební koš seniora se stal nefunkčním pojmem.

Provládní ekonomové straší zvýšením počtu seniorů odchodem asi pěti ročníků „Husákových dětí“ do důchodu, a tak i nedostatkem financí v důchodovém systému. Škoda,

že raději neřeší daně a výdaje státu, nezaměstnanost vlivem rozšíření automatizace a robotizace, a především nízkou porodnost, vždyť u nás dlouhodobě chybí ročně až stotisíc novorozenců. Žel, naopak ministr Jurečka přišel s reformou škrtů: Důchodový věk, který se zvyšuje od roku 1996, se bude zvyšovat dál k 67 letům věku. Zhoršení valorizací důchodů, omezení a srážek předčasných starobních důchodů již probíhá. Od roku 2026 naběhne postupné snižování zhodnocení zásluhovosti v procentních výměrách důchodů. **Ačkoli se zdá, že je v médiích plno informací o změnách, většina je neúplná i chybná, často to jsou dezinformace od kdovíko.**

Rovnost ve výpočtu důchodů

Dle statistik nejvíce nezaměstnaných je ve věkové skupině 55+, muži ve zdraví žijí do 62 let a ženy se dožívají 82 let. Důchodový věk mužů v roce 2030 bude 65 let. Skoro třetina starobních důchodů je předčasných. Tedy dost seniorů dalo přednost řešení osobních problémů (nemoc, péče o příbuzného, nezaměstnanost, ...) před vyšším důchodem. Koho řešit? Od narozených 1935 (až po „Husákovu dítě“ 1975), 15 let v roce 1950 (1990), důchodový věk 60 (65) let v roce 1995 (2040), dnes věk 90 (50) let.

Návrh řešení: Doklady pro výpočet ponovu jsou stejné jako pro současný výpočet. Výpočet nových i přepočtených již vyplácených důchodů je proveditelný.

Do zásluhové výměry starobního důchodu zápočet doby zaměstnání, u které byl zdaněn příjem, doby služby státu, doby opatrování dítěte mladšího 15 let věku. Zvýhodnění zhodnocení těchto dob konaných od 50 let věku. Starobní důchod možný od 50 let při získání minimálně 25 započtených let.

Zápočet do invalidní výměry invalidního důchodu dle rozsahu invalidity, nárok na invalidní důchod od 25 % invalidity. Předat posudkové lékařství pod ministerstvo zdravotnictví a provést revizi posuzování invalidity a hodnocení rozsahu invalidity. Valorizace zásluhové / invalidní výměry důchodu vždy k 1. lednu dle inflace za uplynulý kalendářní rok. Zvyšování (základní) sociální výměry důchodu dle dovršeného věku. Jednotný způsob výplaty důchodů bez poplatků, nejlépe na občanské účty u státní banky spolupracující se státní poštou.

Příprava na starobní důchod

- na výpočet důchodu: Má Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) doklady o všech vašich dobách zaměstnání, OSVČ, studia, vojenské služby, evidence uchazeče o zaměstnání včetně doby pobírání podpory, ...? Dotažte se. Doklady, jež máte doma nevyhazujte. Co chybí, snažte se dohledat ve firmách, školách, archivech. Pracovnice ČSSZ jsou nuceny k rychlému vyřízení žádosti o důchod, tak nečekejte, že budou něco došetřovat, jako to dělaly dřív. Vyzkoušejte si na webu ČSSZ informativní výpočet starobního důchodu, ale... vláda sice rozhoduje o lednové valorizaci již v září, ale program pro výpočet v novém roce se opraví až během prvního čtvrtletí nového roku, což pro rozhodování, zda si nechat přiznat důchod ve starém či novém roce už je pozdě. **Zde vám nabízíme pomoc – kontrolu zápočtu dob a výpočtu důchodu, návrh vhodnějších termínů přiznání důchodu, ruční**

opravu výpočtu, když ještě není provedena oprava programu (tel. 603451693, ambros.komuna@post.cz, společenství Komuna v ZKČ ... *Pomáháme zdarma bez darů a dotací*).

- na život v důchodu: Jisté bydlení (v sedmdesáti letech se stěhovat či opravovat bydliště je těžší než v padesáti) s dostupnými službami. Často slyším obavy: „Co budu v důchodu dělat?“ Nuda a samota zrychlí stárnutí. Vytvořte si „vějíř koníčků“ s přihlédnutím, že stárnutím o některé přijdete. Snažte si udržet dobré vztahy s příbuznými a známými. Nakonec doporučení: Pokud nechcete předčasně skončit v ústavní péči, podporujte rozvoj obecních ošetrovatelských a pečovatelských služeb v domácnostech.

Pavel Ambrož, pracovník ČSSZ v letech 1992-2021
(Na přání autora byl text ponechán bez jazykových úprav)

Z MALÉ KNIHOVNY KSV

SLIVICE

Fr. Janovský: *Slivice – svědectví pravdy*. Kresby St. Kofroň. Příbram: OV KSČM, 2005.

Brožurka shrnuje informace o okupaci a konci 2. sv. války v okrese Příbram. Příbramský okres se rozkládá převážně na Podbrdsku a dílem (Sedlčansko) zasahuje do středního Povltaví. Především Podbrdsko se proslavilo partyzánským bojem. Mělo k tomu příznivé podmínky: roztroušené osídlení a brdské lesy. Sedlčansko bylo postiženo nuceným vystěhováním obyvatelstva pro zřízení cvičiště SS (Sedlčany, Neveklov). Příbram sama patřila k nejvýznamnějším centrům domácího odboje. Roli v tom hrály kontakty na vystěhovaná území, aktivní podpora II. a zejména III. ilegálního vedení KSČ a styk se skupinou Předvoj. V čele partyzánského štábu stáli Jaroslav Neliba, Rudolf Vetiška, Cyril Šumbera, Josef Molák a Josef Košťálek. V r. 1943 se komunistický a nekomunistický odboj sjednotil do nově vytvořeného Krajského národně revolučního výboru v Příbrami. V čele stal František Marek a instruktorem byl Jaroslav Neliba. Odboj mládeže měl podobu tzv. trojek a vázal se hlavně na větší závody a hospodářské celky. Partyzány posilovaly výsadky. Ze spojeneckých uvedeme např. v r. 1942 Intransitive, Out distance, Tin, Barium, Calcium, Chalk. Sověti poslali např. Fakel, Šcors, Priboj, Sever, Uragan I a II, Škval, Praga a Smrt fašismu. V jednotlivých kapitolách se autor soustředí na Slivici, Příbramsko, Rožmitálsko, Dobříšsko, Sedlčansko a Neveklovsko. Text je bohatě doprovázen kresbami.

Zastavíme se u popisu válečných střetů u Slivice. Je velmi aktuální v situaci, kdy se dnes se stále častěji operuje s podpisem kapitulace a oficiálním Dnem vítězství. Vše, co se děje po kapitulaci Německa 8. 5. 1945 se „stalo dávno po válce“ a otevírá se tak snadná cesta ke kritice počínání Čechů či Sovětů.

Vojenskou situaci na jaře r. 1945 určily především výsledky boje na hlavním válčišti – východní frontě. Dokazují to čísla. Proti Sovětské armádě bojovalo 185 divízi a 21 brigád (2 800 tanků) německé armády. Na západě 103 divízi a 7 brigád proti spojencům. Spojenci zahájili 3. 1. 1945 protiútok v Ardenách a oblast byla osvobozena 26. 1. 1945.

Postup Sovětské armády je v textu detailně popsán od 12. 1., kdy Rudá armáda zahájila ofenzívu na Visle s pokračováním na Berlín. Na konci dubna zbývalo osvobodit Čechy a části Moravy. V několika operacích (Ostravské, Berlínské a Pražské) postupovaly 1., 2. a 4. Ukrajinský front. Vývoj války povzbudil domácí odboj a partyzánské hnutí. Přispívaly k tomu i činy ustupujících německých divízi a jednotek skupin armád Süd a Mitte včetně divízi SS, které se stahovaly do okupovaných částí Česka.

Velení německých vojsk bylo koncentrováno v jihovýchodním a středočeském prostoru do rukou protektora K. H. Franka. Konkrétně veleli polní maršál Ferdinand Schörner, genpor. zbraní SS Carl von Pückler a zmocněnec říšské branné moci gen. Rudolf Toussaint. Němci aktivizovali nouzové zálohy a týlové svazky a jednotky. Všechno dohromady představovalo (se započítáním ROA) 1 a půl milionu německých vojáků. Stupňoval se teror proti domácímu lidu. 1. 5. začalo Květnové povstání, prvně v Přerově, a šířilo se. To urychlilo postup Rudé armády.

8. 5. 1945 Německo kapitulovalo. Co následovalo v Čechách: Od večera 8. 5. se začala německá vojska ve značné síle soustřeďovat na levém břehu Vltavy, v prostoru Kamýku, Příbrami, Rožmitálu, Lnářů, Mirotic a Milína.

10. 5. Němci zaujali předbojové pozice (s okopy pro kulometná hnízda, samohybnými děly a tanky) v prostotu Slivice u Milína. Velel jim von Pückler. Ohroženému Milínu pomáhali partyzáni v čele s oddílem Smrt fašismu a domácí odbojové skupiny Srp a kladivo a Revoluční gardy.

10. 5. se v Čimelicích sešli ruský gardový generál Sergej Serjogin, podplukovník Patonovy americké armády Allis (v jiných zdrojích Allison) a von Pückler. Američané odmítli německou snahu separátně jednat o zajetí.

11. 5. Němci na Slivici použili lsti i vztyčením bílé vlajky vylákali partyzány a odbojáře k jednání. Nato je postříleli. Při útoku Němci postříleli 18 občanů z Milína a cca 60 dalších bojovníků (včetně vlasovců).

12. 5. Boje ukončil příjezd 38. gardového střeleckého sboru A. A. Utvenka. Von Pückler spáchal sebevraždu, předtím prý zastřelil ženu, dceru a svého pobočníka.

redakce

CHODOV ZA PRAŽSKÉHO POVSTÁNÍ

Ve fondu malé knihovny KSV je řada knih, které jsme dostali od spolupracovníků z dřívější Prahy 4, z Chodova a Kunratic. Kromě oficiálně vydaných publikací i strojopisy. **Knihu 800 let Chodova (1185–1985) napsal Karel Hošek podle místních kronik. Vydal ji v r. 1985 MNV v Chodově.**

Zaujala mě v ní zpráva o událostech Pražského povstání v Chodově, který tehdy byl samostatnou obcí. Od května 1941 tam působil ilegální národní výbor. Měl pět členů: František Říha (předseda), Václav Derée, Josef Tomeš, Václav Vágner a Alois Kracík. V dubnu 1945 se přidalo dalších 6 členů. Jejich odbojová činnost spočívala v pomoci rodinám postiženým zvlášť okupační mocí. Sháněli pro ně peníze, potraviny, šatstvo. Vylepovali plakáty a šířili ilegální tiskoviny.

Za Pražského povstání se na výzvu rozhlasu 5. května 1945 připojila i tehdy příměstská obec Chodov a na jejím území se odehrály jedny z největších střetů. Ilegální výbor převzal vedení obce. Chodovští odzbrojili německou posádku a odvedli vojáky do Hostivaře. Němci táhli na Prahu z různých směrů. Chodov chránil bojující Prahu z jihovýchodu. Odtud se blížila skupina SS Kampfverbandu Wallenstein, označovaná jako Gruppe Süd, Kampfgruppe Ost nebo Kampfgruppe Jörchel. Útočila na město v prostoru od Dolních Břežan a Točné až po benešovskou silnici, po níž postupovala ku Praze. Předvoj se skládal ze dvou zesílených granátnických pluků, dělostřeleckého oddílu, cyklistického průzkumného oddílu, stíhačů tanků, ale také jezdeckého výcvikového pluku. Povstalci začali stavět barikády. Druhého dne, tj. 6. května, zaútočili Němci od Milíčovského lesa. Jako první padli štábní strážmistr Karel Ocelík z místní četnické stanice a voják Josef Herzán. Němci je zastřelili navzdory tomu, že k nim šli s bílou vlajkou jako parlamentáři. 7. května zaútočila od kunratického lesa 400 členná skupina SS. Proti přesile padlo mnoho obyvatel Chodova. Němci obec obsadili a zbylí obránci ustoupili k Hostivaři. Okupanti vyháněli lidi z domovů a stříleli je – staré lidi, ženy, děti. 90 lidí odvěkli jako rukojmí do Kunratic. Boje ukončil dne 9. 5. 1945 příchod Rudé armády do Chodova.

Pomníky na Litochlebském náměstí

Chodov, Litochlebské náměstí

Tyto události připomínají nebo připomínaly památníky na různých místech Chodova a okolí. Jmenujme alespoň některé: např. na budově bývalé školy v ulici K Libuši 57/30 v Kunraticích je pamětní deska s textem: *V této škole bylo v revolučních květnových dnech 1945 vězněno 89 občanů z Prahy 4 – Chodova zajatých v bojích s oddíly vojsk SS. Různé desky a pomníky zachovaly jména některých dalších obětí. Pamětní deska na soukromém pozemku v ulici Švabinského 928/45 na zdi rodinného domku připomíná Václava a Štěpánku Svatošovy a Miroslava Skálu. Pomník v parčíku na Litochlebském náměstí je na památku rodin Šťávovy, Gregorovy, Jana Bartůňka a Františka Vávry. Pomník Obětem 2. světové války na rohu ulic Květnového vítězství a Výstavní je věnován obecněji padlým a umučeným hrdinům za svobodu národa. Z toho tři jména (Jiří Janouš, Alois Křejský, Josef Křištov) jsou uvedena s datem úmrtí odkazujícím na Pražské povstání.*

Eva Bartůňková

Informace byly doplněny z následujících zdrojů:

<https://medium.seznam.cz/clanek/pavel-kmoch-kveten-1945-kunratice-a-chodov-proti-kavalerii-ss-125691>

<https://www.praha11.cz/redakce/tisk.php?clanek=8492&slozka=7257>

<https://www.pametni-desky-v-praze.cz>

Z TVORBY

DISKUSE

na provaze kabelu
provizorního vedení
sedí dva havrani
diskutují
že únorový sníh
dal předčasně
zimě vale
Trochu je pomlouvají
to kvůli frakům
co si oblékli
na sněhobílých polích
se tak svátečně vyjímají

Vojtěch Mrázek

(Ze strojopisu knihy básní *Hraniční kámen*, která byla zařazena do fondu Klubu českého pohraničí)

JAN ŠVERMA

* 23. 3. 1901 Mnichovo Hradiště

† 10. 11. 1944 hora Chabenec (Nízké Tatry)

Pocházel z rodiny advokáta. Po absolvování gymnázia studoval práva na Karlově univerzitě, ale studia neukončil. V roce 1921 vstoupil do KSČ a aktivně se zapojil do politického života. V roce 1925 byl zvolen do Krajského výboru KSČ v Praze, vyučoval na krajské škole komunistické mládeže v Praze a vydával časopis Avantgarda. Na začátku třicátých let se věnoval především záležitostem odborů. Po odjezdu Klementa Gottwalda do Moskvy v roce 1934 se Jan Šverma spolu s Rudolfem Slánským stali faktickými vůdci KSČ. V květnu roku 1935 byl zvolen poslancem Národního shromáždění. Přestože bylo Švermovo působení v čele KSČ podrobeno kritice, zůstal nadále v nejužším vedení strany. Od ledna 1936 až do zastavení činnosti KSČ v říjnu 1938

zastával funkci šéfredaktora Rudého práva. Na konci listopadu 1938 odjel do Moskvy, odkud byl v květnu dalšího roku vyslán do Paříže na práci v zahraničním sekretariátu KSČ. V říjnu 1939 odjel z Francie do Jugoslávie a přes Bulharsko se dostal zpět do SSSR. V Moskvě pracoval v exilovém vedení KSČ, působil v zahraničním sekretariátu Kominterny a ve Všeslovanském výboru. V září 1944 byl společně s R. Slánským vyslán na Slovensko, kde probíhalo povstání proti fašismu. Po jeho potlačení povstalecké jednotky ustupovali přes vrch Chabenec. V kruté zimě tu zahynulo 80 povstalců, mezi nimi i Jan Šverma. Tehdy nad nimi zaplakaly aj slovenské lesy.

Aj lesy plakali

Čierny havran zaľahol krídlami maličkú zem
v predsmrtnom kľči ničil zákony a práva
Mrázivý víchor tancoval po horách
človek ako lovná zver blúdil vlastnou krajinou
boľavý bol každý krok
výstup a pád
čas sa zastavil nad priepasťou bolesti.
Posledná slza stiekla po tvári
na zem padal studený ľad
ľudský cit sa rozbil o bralá
lesy otvorili náruč dočasne aj navždy
Dejiny na chvíľu ustrnuli
keď útle snežienky hlávkami prerazili snehový príkrov
v okvetí sa leskli slzy padlých bojovníkov

Mária Václavjaková

POZNÁMKA REDAKCE

Tato socha Jana Švermy (sochař Antonín Nykl, 1969) stála na staroměstském předmostí Štefánikova mostu, který se v letech 1947–1997 jmenoval Švermův. Sochu stihl osud i jiných pomníků osobností, které se provinily členstvím v komunistické straně. To, že zemřel před r. 1948 v boji za naši svobodu, nehrálo roli. Odstraněný pomník byl r. 2004 instalován na Olšanských hřbitovech.

KAŠPÁREK A UMĚLÁ INTELIGENCE

Božena Nová nechala umělou inteligenci zapátrat po Kašpárkovi. Jak ta postava vznikla a kam se vlastně ztratila. Umělá inteligence shrnula relevantní informace a napsala též několik loutkových her pro dospělé s Kašpárkem v hlavní roli. Přesně v duchu přímočarého humoru starých loutkářů. Přinášíme na ukázkou jednu z nich, přeformátovanou jak žádá prostor v Bulletinu KSV, ale jinak respektující pravopis, styl a slovní zásobu AI. Buďte shovívaví.

Kašpárek ve městě – „Trhy, dluhy a drobné lži“

Postavy

Kašpárek (drzý, zvědavý, rád píchá do vosího hnízda).

Starosta Betonka (městský vládce, který vidí město jako stavební projekt pro své kamarády).

Paní Úřednice Razítková (vládne všem formulářům a povolením).

Pan Podnikavec (majitel polovičního města, umí z každé krize vydělat).

Městský Strážník Kápo (dodržuje zákon jen tehdy, když se to hodí).

Občané (obyčejní lidé města, kteří se střídají v rolích).

Scéna: Městské náměstí, vzadu radnice s cedulí „Oprava začíná 2025 – konec 2038“.

Kašpárek stojí uprostřed, kolem pobíhají lidé.)

Úvod

Kašpárek: *Tak jsem tu. Velké město! Říkali mi, že tu teče mléko a med...* (rozhlédne se) *A já vidím... díry v silnicích a reklamy na rychlopijčky.*

Scéna 1 – Starosta Betonka.

(Přichází Starosta s velkými plány města.)

Starosta Betonka: *Město musí růst! Postavíme tady novou čtvrť – byty pro všechny! Tedy... pro všechny, kdo si je můžou dovolit. A ti ostatní... ať se dívají na ty pěkné fasády.*

Kašpárek: *A kde budou bydlet ti, co si to nemůžou dovolit?*

Starosta: *To je jednoduché – jinde.*

Scéna 2 – Paní Úřednice Razítková.

(Paní Razítková sedí za stolem s hromadou papírů.)

Kašpárek: *Potřeboval bych povolení pro stánek s loutkovým divadlem.*

Úřednice: *Samozřejmě. Potřebujete jen tyto formuláře – A38, B15, C12 ... a potvrzení, že nejste nebezpečný pro město.*

Kašpárek: *A kde to potvrzení získám?*

Úřednice: *Tady. U mě. Ale potřebujete na něj povolení.*

Scéna 3 – Pan Podnikavec.

(Přichází Pan Podnikavec s kufříkem plným peněz.)

Podnikavec: *Chceš si pronajmout místo na náměstí? Není problém. Ale musíš si pronajmout i sousední stánek... a reklamní plochu... a můj catering.*

Kašpárek: *A když nechci?*

Podnikavec: *Tak tu nebudeš.*

Scéna 4 – Strážník Kápo.

(Strážník se prochází po náměstí, píská si.)

Kašpárek: *Pane strážníku, támhle auto stojí na přechodu.*

Strážník: *To je v pořádku, to je auto pana Podnikavce.*

Kašpárek: *A co kdybych tam zaparkoval já?*

Strážník: *Tak dostaneš pokutu. Velkou.*

Závěr

(Občané postávají kolem Kašpárka, vypadá to, že jsou unavení, ale poslouchají.)

Kašpárek: *Tak tohle je vaše město. Silní si dělají, co chtějí. Slabí se učí pravidla, která jim nepomáhají. Ale já říkám – udělejme pravidlo nové: Smějte se jim. Protože nic je nebolí víc, než když je někdo nebere vážně.*

(Občané se začnou smát, Starosta, Podnikavec i Strážník odcházejí zmatení. Opona padá.)

AI: Pokud chceš, můžu ti k téhle verzi přidat druhé dějství, kde se Kašpárek spojí s lidmi a udělají ve městě velkou bláznivou vzpouru – vtípnou, ale drsnou.

Chceš, abych to udělala? -Ano.

Kašpárek ve městě – Druhé dějství: „Vzpoura na náměstí“

Scéna: Stejně městské náměstí jako v prvním dějství. Tentokrát jsou po zemi rozházené cedule „Zákaz stání“, „Stavební povolení nutné“ a „Vstup zakázán“.

Úvod

Kašpárek: *Tak jsem se trochu prošel po městě... a vidím, že všude jsou zákazy, příkazy a cedule. Říkám si – co kdybychom to otočili? Co kdyby lidi začali dávat cedule těm, co nás buzerují? (Vytáhne ceduli „Zákaz hlouposti“ a přibije ji na radnici.)*

Scéna 1 – Občané se přidávají.

(Přichází skupina občanů s hrnci, pánvemi a prázdnými krabicemi od banánů.)

Občan 1: *Já mám ceduli „Zákaz úplatků“ – připevníme ji k úřednímu oknu!*

Občan 2: *Já mám ceduli „Parkování zdarma pro všechny“ – dáme ji na místo pro pana Podnikavce!*

Kašpárek (nadšeně): *Tak to má být! Každý zákaz proti nim je jako facka s úsměvem.*

Scéna 2 – Starosta a Podnikavec se zlobí.

(Starosta a Podnikavec vběhnou na scénu.)

Starosta Betonka: *Co se to tu děje? Kdo vám dal povolení na tyhle nesmysly?!*

Kašpárek: *My nepotřebujeme povolení, my máme humor. A humor je jediná měna, kterou nám ještě nevzali.*

Podnikavec: *Tohle město nemůže fungovat, když si každý dělá, co chce!*

Kašpárek: *Ale vy jste to tak nastavili. My vás jen posloucháme.*

Scéna 3 – Strážník Kápo.

(Příběhne Strážník, mává píšťalkou.)

Strážník: *Tak dost! Tohle shromáždění je nelegální!*

Kašpárek: *A to vaše parkování na přechodu bylo legální?*

Strážník (koktá): *No... ehm... to je něco jiného.*

Kašpárek: *Jo, je. Ted' si to užíváme my.*

Scéna 4 – Vrchol vzpoury.

(Občané bubnují na hrnce, rozhazují falešné povolenky a rozdávají je kolemjdoucím.)

Občan 3 (na Starostu): *Tady máte povolení být konečně užitečný!*

Občan 4 (na Podnikavce): *A tady povolení vydělávat jen poctivě.*

Kašpárek: *A víte, co je nejlepsi? Že když se smějete, oni ztrácí moc. Protože žádný papír, razítko ani paragraf nemá větší sílu než hlas lidí... a jejich smích.*

Závěr

(Starosta, Podnikavec i Strážník odcházejí zmatení. Občané stojí kolem Kašpárka.)

Kašpárek (k publiku): *Město je pořád stejné. Jen my už nejsme stejní. A dokud se bude me smát, nikdy nás neumlčí.*

(Občané se zasmějí, všichni zvednou cedule do vzduchu. Opona padá.)

Božena Nová a AI

SEKCE DĚJIN KSV: OHLÉDNUTÍ ZA ČINNOSTÍ V R. 2025

1) **POSTOLOPRTY.** Uzavřeli jsme jednu etapu zkoumání poválečných událostí v Postoloprtech. Výsledek zkoumání archivů, především Archivu bezpečnostních složek, který spravuje ÚSTR, je interně dostupný v klubovně KSV. Archivní materiály potvrzují, že němečtí civilisté v dané lokalitě byli internováni, podrobeni tvrdému zacházení a někteří byli skutečně v Postoloprtech zastřeleni. Těsně poválečné podmínky však nabízejí i jiné důvody než aktuálně oblíbený narativ o českém běsnění a etnických čistkách už v době míru. Dlouhodobě se chceme věnovat místní historii této oblasti v období, které předcházelo postoloprtským událostem. V tomto čísle Bulletinu přinášíme jeden z dílčích výsledků.

2) **BULLETIN KSV.** Bulletin vychází jednou ročně v omezeném nákladu tiskem. Všechna čísla jsou též dostupná na webových stránkách Klubu, <https://www.klubspolved.cz>.

3) **KOLOVADLO.** Tak nazýváme neoficiálně akci, při které sbíráme řetězové vzpomínky pamětníků. Osnovu jsme vybrali z článku *Kritický pohled na přínosy a problémy „reálných socialismů“* (Naše pravda č. 8 / ročník 2 ze dne 24. 2. 2023). Úkol je dlouhodobý a v tomto čísle Bulletinu zveřejňujeme malou ukázkou.

4) **Podílíme se na některých dalších činnostech KSV.** Patří k nim též dramaturgická a organizační příprava středečních přednáškových a diskusních podvečerů. Dále organizační, obsahová a lektorská spolupráce se Střediskem vzdělávání Jana Švermy. Podílíme se na snahách KSV vzdělávání rozšířit. Zatímco středeční přednášky mají svůj okruh publika, vzbudit zájem o systematické vzdělávání je obtížné.

redakce

V hale smíchovského nádraží najdeme další památník padlým v povstání v r. 1945. Je sestaven ze dvou pamětních desek. Na horní desce je reliéf bojovníka na kolejích, spodní deska obsahuje výčet jmen padlých, převážně (nikoliv výlučně) železničářů.

OBSAH BULLETINU

PAMÁTNÁ MÍSTA	1
O PUTUJÍCÍM POMNÍKU	1
OSOBNOSTI	3
FRANZ CARL WEISKOPF	3
VZPOMÍNKA NA DVĚ OSOBNOSTI VÝBORU NÁRODNÍ KULTURY	4
PODOTKNUTÍ PŘI KOREKTUŘE	5
PAMĚTNÍ DESKY	6
PAMÁTKA NA OLDŘICHA HLAVÁČE	6
ZÁPISKY NĚMECKÉHO PAMĚTNÍKA Z ŽATCE	8
CO SE STALO SE SBÍRKAMI MUZEÍ ZRUŠENÝCH PO ROCE 1989?	10
VZPOMÍNKY PAMĚTNÍKŮ	11
PROBLÉM DIGITALIZACE	13
ÚVAHA O PROCESU „DR. HORÁKOVÁ MILADA A SPOL.“	14
JAK MŮŽE SKONČIT REFORMÁTOR: COLA DI RIENZO	16
STRUČNÝ VSTUP DO DŮCHODU	18
Z MALÉ KNIHOVNY KSV	20
SLIVICE	20
CHODOV ZA PRAŽSKÉHO POVSTÁNÍ	22
Z TVORBY	24
DISKUSE	24
JAN ŠVERMA	25
POZNÁMKA REDAKCE	26
KAŠPÁREK A UMĚLÁ INTELIGENCE	26
SEKCE DĚJIN KSV: OHLÉDNUTÍ ZA ČINNOSTÍ V R. 2025	28